

bruge for dette Aar, men endog saa faa meget, at de kunne henlægge noget for det kommende og de kommende Aar. Jeg anser det derfor for rigtigst, at vi blive staaende ved det, vi have, og anvende Pengene til det Djemed, som de ere foreslaaede anvendte til her for et Par Dage siden. Jeg er fuldt enig med den ærede Forslagsstiller i, at de fattige trænge, jeg ved selv godt, hvad det vil sige at være fattig. Jeg sender dette Forhold maasse lige saa godt som den ærede sidste Taler. Men jeg skal paa den anden Side udtale, at hvis vi paa alle mulige Maader arbejde hen til, at alle de andre, som i Dag ikke kaldes fattige, kunne blive fattige, saa bliver det først rent galt, og i Modsetning til det ærede Medlems Betragtning af dette som en Gave til det store Hartkorn, vil jeg sige, at i Ojeblikket er der ingen Stand her i Landet, som lider under saa haardt et Tryk som netop de, der ere i Besiddelse af Hartkornet. Der blev antet over, at Arbejderne ikke saa tiltrækkelig Dagløn. Jeg vilde ønske, at Arbejderne baade kunde faa bedre Løn og mere Sympati. Hvad det første angaar, ved jeg jo, at hvis de faa mere i Løn, vil det virke tilbage paa os andre, idet de da kunne faa Raad til at købe mere af vore Produkter, og altsaa baade rent økonomisk set og sympatetisk set vilde jeg ønske, at Arbejderne kunde faa noget mere i Løn. Jeg skal gøre opmærksom paa, at til Trods for, at det er saadan, at disse Folk have lidt, er det dog faktisk ogsaa saadan, at det Udbytte, de Folk, der sidde inde med Hartkornet, faa i de Aar, som vi nu have, ikke er synderlig større, idet det ubelukkende er Løn for deres Arbejde. Ingen Landmand, som ikke kan udføre sin Gaards Arbejde med sin egen, sin Hustru og sine Børns Hjælp kan blive siddende ved sin Gaard, hvis han skal forrente Halvdelen eller over Halvdelen af sin Gaards Røbesum. Det vil altsaa sige, at den Mand, som er Hartkornsejer, faktisk lever af sit Arbejde, lige saa vel, som de Arbejdere, der gaa hos ham. Det kan ikke omstrides, det kan ikke modbevises. Og hvis det kan bevises, at den Arbejder, der samtidig er Hartkornbesidder, af sin Ejendom indbetaler til Statens Tarev eller til Amtets Tarev forholdsviis mere, end der kan tilkomme ham efter den Stilling, han indtager i Samfundet, mener jeg, at det er fuldt berettiget, at han faar noget af det, han har betalt for meget, tilbage, ikke som en Gave, men som en Refusion af, hvad han har betalt ud over det, der kan tilkomme ham at betale. Ja, jeg kan gerne gaa endnu videre. Jeg kan tilføje, at for en hel Mængde af Hartkornbesiddernes Vedkommende er Forholdet saa-

dant, at de ikke en Gang leve af deres Arbejde, thi der er en hel Del af dem, som slet ikke kunne faa nogen Fortjeneste af deres Arbejde, de maa liqfrem leve af den Kapital, der fra deres Fædres Tid have været anbragt i Gaarden. Nu er det ganske sikkert, at de have nogen Fordel af, at de fra deres Fædre have arvet nogen Kapital. Det have Arbejderne jo ikke. Men jeg vil dog ikke anse det for formaalstjenligt for Staten, at de Folk, som i sin Tid have arvet nogen Kapital, skulle være saadan stillede, at de først skulle fortære Udbyttet af deres Arbejde og saa siden efter den Kapital, som de ere i Besiddelse af, for saa bliver Resultatet, at Jorden gaar ud af Bøndernes Hænder og over i Kapitalisternes Hænder, og hvad det vil sige lige over for Bønderne og over for Staten, Samfundet i det hele, behøver jeg ikke at gøre opmærksom paa. Det vilde være meget uheldigt. Det er altsaa saaledes, at Hartkornbesidderne i den Periode, vi leve i nu, ikke have andet end deres Arbejde at holde sig til. Det at være Besidder af en Gaard giver ingen Verdens Ting, ikke det mindste. Jeg vil derfor anbefale at blive ved Lovforslaget, som det foreligger, navnlig ogsaa af den Grund, at Resultatet, hvis der enten skulde foregaa en Deling, eller der skulde tages Hensyn til begge Sider, vel sagtens vilde blive det, at vi intet fik. Hvis derimod de ærede Forslagsstillere af Vædringsforslaget kunne paabege en anden Maade, hvorpaa den fri Fattigkasse kan hjælpes, skal jeg ikke have det allermindste imod at stemme derfor, men som Vædringsforslaget foreligger her, vil jeg bestemt fraraade, at vi gaa til denne Foranstaltning. Lad os derfor hellere blive ved Lovforslaget i dets oprindelige Skikkelse.

Jeg har endnu Øyst til at sige en enkelt Ting med Hensyn til Forholdet mellem Jordbrugere og Arbejdere, og det er dette, at naar vi ældre, som ere her til Stede, tænke lidt tilbage, ville vi se, at mens det Forhold, som nu er til Stede lige over for Jordbrugerne i Sammenligning med det, som var til Stede for 20—30 Aar siden, absolut er ændret i den Retning, at Jordbrugerne ere blevne ganske betydeligt daarligere stillede, end de vare den Gang, saa er derimod Arbejdernes Stilling bleven betydelig forbedret i Sammenligning med deres Stilling for 30—40 Aar siden. Enhver der vil se sig omkring i Livet, vil se, at Arbejdernes Stilling faktisk er blevet betydelig forbedret i de senere Aar, idet Arbejdslønnen er stegen, imens Priserne paa Produkterne ere dalede betydeligt. Nu vil jeg ikke dermed sige, at Arbejdernes Vel er naaet, det er